

*Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет*

**КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА
ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

Тема: «Комплексний економічний аналіз діяльності малого підприємства»

Спеціальність 051 «Економіка»

Освітня програма 6.051.00.06 «Економіка і бізнес»

Завідувач кафедри: _____ / О.І. Карінцева /

Керівник роботи: _____ / І.М. Сотник /

*Виконавець: _____ / А.С. Гончаренко /
П.І.Б.*

*Група: _____ Е-71
шифр*

Суми 2021

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ.....	3
SUMMARY.....	4
ВСТУП.....	5
Розділ 1 Теоретико-методичні засади економічного аналізу діяльності малих підприємств	7
1.1 Особливості малого бізнесу, необхідність та завдання його комплексного аналізу	7
1.2 Методичні засади комплексного аналізу діяльності малого підприємства.....	13
Розділ 2 Комплексний економічний аналіз малого підприємства ПП «ОЛВІ».....	19
2.1 Загальна характеристика ПП «ОЛВІ» та аналіз основних показників його діяльності.....	19
2.2 Діагностика економічної ефективності використання матеріальних і трудових ресурсів підприємства	23
Розділ 3 Розробка методів управління прибутковістю підприємства як складової комплексного аналізу підприємства.....	33
3.1 Аналіз фінансового стану підприємства.....	33
3.2 Застосування факторного аналізу для виявлення резервів підвищення прибутковості малого підприємства	39
ВИСНОВКИ.....	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	45
ДОДАТКИ.....	50

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота містить 55 сторінок основного тексту, 3 розділи, 12 рисунків, 15 таблиць, 4 формули, список використаної літератури із 43 джерела і три додатки.

Метою роботи є дослідження теоретико-методичних засад комплексного аналізу господарської діяльності малих підприємств та застосування теоретичних напрацювань для оцінки ефективності діяльності конкретного суб'єкта малого підприємництва.

Об'єктом дослідження стало мале підприємство ПП «ОЛВІ». Предмет дослідження – методика комплексного економічного аналізу господарської діяльності малого підприємства. Методи та прийоми дослідження: індексний метод, коефіцієнтний аналіз, порівняльний аналіз, факторний аналіз, графічний метод.

У першому розділі «Теоретико-методичні засади економічного аналізу діяльності малих підприємств» розглянуто основні особливості малого бізнесу, а також окреслено необхідність та завдання його комплексного аналізу. Розкрито основні методичні засади комплексного аналізу діяльності малого підприємства.

У другому розділі «Комплексний економічний аналіз ПП «ОЛВІ»» наведено загальну характеристику ПП «ОЛВІ», проведено аналіз основних показників його діяльності. Виконано діагностику економічної ефективності використання матеріальних і трудових ресурсів підприємства.

У третьому розділі «Розробка методів управління прибутковістю підприємства як складової комплексного аналізу підприємства» здійснено аналіз фінансового стану підприємства ПП «ОЛВІ», на основі якого було застосовано факторний аналіз для виявлення резервів підвищення прибутковості підприємства.

Ключові слова: малий бізнес, аналіз, ефективність, ресурси, підприємство, методи, управління, прибутковість.

SUMMARY

The qualification work contains 55 pages of the main text, 3 sections, 12 figures, 15 tables, 4 formulas, the list of the literature from 43 sources and three appendices.

The aim of the work is to study the theoretical and methodological foundations of a comprehensive analysis of economic activity of small enterprises and the application of theoretical developments to assess the effectiveness of a particular small business entity.

The object of the study was a small enterprise «OLVI». The subject of research is the method of complex economic analysis of economic activity of a small enterprise. Research methods and techniques: index method, coefficient analysis, comparative analysis, factor analysis, graphical method.

The first section «Theoretical and methodological principles of economic analysis of small businesses» discusses the main features of small business, as well as outlines the need and objectives of its comprehensive analysis. The basic methodical bases of the complex analysis of activity of the small enterprise are opened.

In the second section «Comprehensive economic analysis of «OLVI»» the general characteristics of «OLVI» are given, the analysis of the basic indicators of its activity is carried out. The diagnostics of economic efficiency of use of material and labor resources of the enterprise is executed.

In the third section «Development of methods for managing the profitability of the enterprise as part of a comprehensive analysis of the enterprise» analysis of the financial condition of the enterprise «OLVI», based on which factor analysis was used to identify reserves to increase profitability.

Key words: small business, analysis, efficiency, resources, enterprise, methods, management, profitability.

ВСТУП

Ведення бізнесу в нинішніх умовах є прерогативою компетентних і стратегічно орієнтованих підприємців. Часи, коли ринок був відкритий для будь-яких рішень, запропонованих навіть підприємцями-початківцями, давно минули.

Роль і значення менеджменту, а також культури управління та методології управління в сучасному бізнесі набули особливо важливого значення, оскільки сьогодні зростає конкуренція будь-якої компанії, що, в свою чергу, залежить від якості управління, здатності передбачати кожен крок заздалегідь. Тому вдосконалення управління бізнесом слід розглядати як один з головних факторів підвищення його ефективності.

Економічний розвиток кожної країни забезпечується великими, середніми та малими підприємствами, а також індивідуальними підприємцями. При цьому кожна група цих суб'єктів господарювання найбільше займає свою нішу, сприятливу для його функціонування. У той час як великі підприємства, як правило, орієнтуються на виробництво високо трудомісткої продукції, яка користується масовим попитом, то малі виробляють продукцію, виробництво якої збитково для великих підприємств.

Як зазначав Р. Макінтайр, саме малі приватні підприємства і підприємці можуть зіграти ключову роль у забезпеченні розвитку національної економіки [1]. В свою чергу, для забезпечення ефективної роботи малих підприємств важливо вчасно і комплексно аналізувати їх діяльність, коригувати відхилення, що обумовлює актуальність теми кваліфікаційної роботи, присвяченої комплексному економічному аналізу малих підприємств.

Об'єктом дослідження в роботі є підприємство ПП «ОЛВІ».

Предмет дослідження – методика комплексного економічного аналізу господарської діяльності малого підприємства.

Метою даної роботи є дослідження теоретико-методичних засад комплексного аналізу господарської діяльності малих підприємств та

застосування теоретичних напрацювань для оцінки ефективності діяльності конкретного суб'єкта малого підприємництва.

Для досягнення поставленої мети в роботі виконувались наступні завдання:

- визначити сутність малих підприємств, обґрунтувати необхідність та завдання їх комплексного аналізу;
- дослідити теоретико-методичні засади комплексного аналізу діяльності малого підприємства;
- надати загальну характеристику ПП «ОЛВІ» та провести аналіз основних показників його діяльності;
- провести діагностику ефективності використання матеріальних і трудових ресурсів підприємства;
- здійснити аналіз фінансового стану підприємства;
- застосувати факторний аналіз для виявлення резервів підвищення прибутковості підприємства.

При написанні роботи автором були використані наступні методи та прийоми дослідження: індексний метод, коефіцієнтний аналіз, порівняльний аналіз, факторний аналіз, графічний метод.

Інформаційну базу роботи склали науково-методичні матеріали, що стосуються аналізу господарської діяльності малих підприємств, наукові статті, Інтернет-ресурси, офіційна статистична інформація, матеріали фінансової звітності ПП «ОЛВІ».

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ

1.1 Особливості малого бізнесу, необхідність та завдання його комплексного аналізу

Здорова економіка вимагає економічно ефективного та екологічно збалансованого розвитку малого бізнесу [32, 34, 39, 40, 43]. Коли малий бізнес здоровий і процвітаючий, держава в цілому також виграє та процвітає. Кожен великий бізнес сьогодні починався як мале підприємство. Це перший шлях, яким підприємець реалізує свою інноваційну ідею.

Мале підприємництво – це самостійна, систематична, ініціативна господарська діяльність малих підприємств та громадян-підприємців (фізичних осіб), яка проводиться на власний ризик з метою отримання прибутку [2]. Фактично, це будь-яка діяльність (виробнича, комерційна, фінансова) вищезазначених суб'єктів господарювання, яка має на меті реалізацію власного економічного інтересу [2].

Малі підприємства – це організаційно-економічний тип підприємств, які згідно зі ст.63 Господарського кодексу України кваліфікуються за показником чисельності зайнятих працівників та обсягу валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за звітний (фінансовий) рік [3].

Малими є підприємства, які не відповідають критеріям для мікропідприємств та показники яких на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передує звітному, відповідають щонайменше двом з таких критеріїв [4]:

- балансова вартість активів — до 120016,8 тис. грн. (4 млн євро x 30,0042 грн./євро);
- чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) — до 240033, 6 тис. грн. (8 млн євро x 30,0042 грн./євро);

- середня кількість працівників — до 50 осіб.

Суб'єктами малого підприємництва є: юридичні особи — суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом НБУ [5].

Основне значення малого бізнесу полягає у тому, що він є головним сектором ринкової економіки; є основою дрібнотоварного виробництва; встановлює темпи економічного розвитку, структуру та якісну характеристику ВВП; робить структурну перебудову економіки, швидко окупність витрат, свободу ринкового вибору; забезпечує ринок споживчими товарами та послугами, реалізує інновації, створює додаткові робочі місця; має високу мобільність, раціональні форми управління; формує новий соціальний прошарок підприємців-власників; сприяє послабленню монополізму та розвитку конкуренції [6, 28, 41, 42].

У багатьох країнах понад 90% усіх підприємств можна віднести до категорії малих та середніх підприємств, і значна частина цих підприємств може бути віднесена до мікрофірм, що мають менше десяти працівників.

Однак нові дані показують, що мікро- та малі підприємства, разом із працівниками, що працюють за власні рахунки, складають приголомшливі 70% зайнятості у всьому світі (рис. 1.1).

Однак по всьому світу малі підприємства роблять більше, ніж створюють робочі місця: вони також є двигунами економічного зростання та соціального розвитку. У більшості країн ОЕСР малі підприємства вносять більше 50% ВВП, а за деякими загальносвітовими оцінками цей показник сягає 70%. Цей внесок різниться залежно від сектору, і особливо високий він у сфері послуг, де малі підприємства становлять 60% і більше ВВП майже у всіх країнах ОЕСР (рис. 1.2).

Рис. 1.1 - Частка зайнятості за розміром підприємства та самозайнятими в усьому світі у 2019 році [7]

Малі підприємства також частіше наймають групи з меншими шансами на працевлаштування, такі як молодь, літні працівники та менш кваліфіковані працівники.

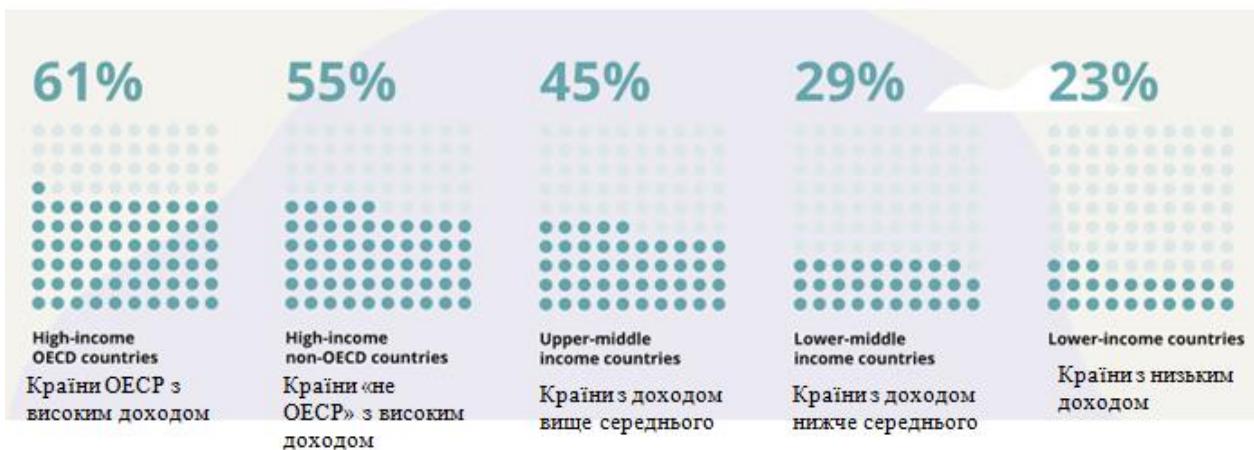

Рис. 1.2 - Середня частка доданої вартості в мікто-, малих та середніх підприємствах за рівнем доходу в країні у 2019 році [7]

Малі підприємства мають вирішальне значення для майбутнього ринку праці не лише щодо створення робочих місць та економічного зростання, але і щодо стимулювання інновацій та конкуренції на ринках. Однак великі підприємства можуть більше інвестувати у навчання та обладнання,

виплачувати вищу заробітну плату та пропонувати кращі умови праці, і таким чином перевершувати малі підприємства, коли справа стосується продуктивності та якості зайнятості.

Великі підприємства, як правило, більш продуктивні та інноваційні, що видно з рис. 1.3.

Рис. 1.3 - Інновації та продуктивність малих і великих підприємств [7]

У країнах, що розвиваються, цей розрив у продуктивності призводить до низького рівня доходу, неформальності та поганих показників зростання. Щоб подолати розрив, ми повинні спочатку зрозуміти проблеми, з якими стикаються малі підприємства, як з точки зору роботодавців та службовців, так і в контексті ширших викликів, що стоять перед світом праці.

Управління малим бізнесом може бути складним завданням навіть у сприятливих умовах. Але коли бізнес-середовище складене проти вас, в результаті страждають продуктивність та інновації. Найбільшими проблемами для роботодавців є (рис. 1.4):

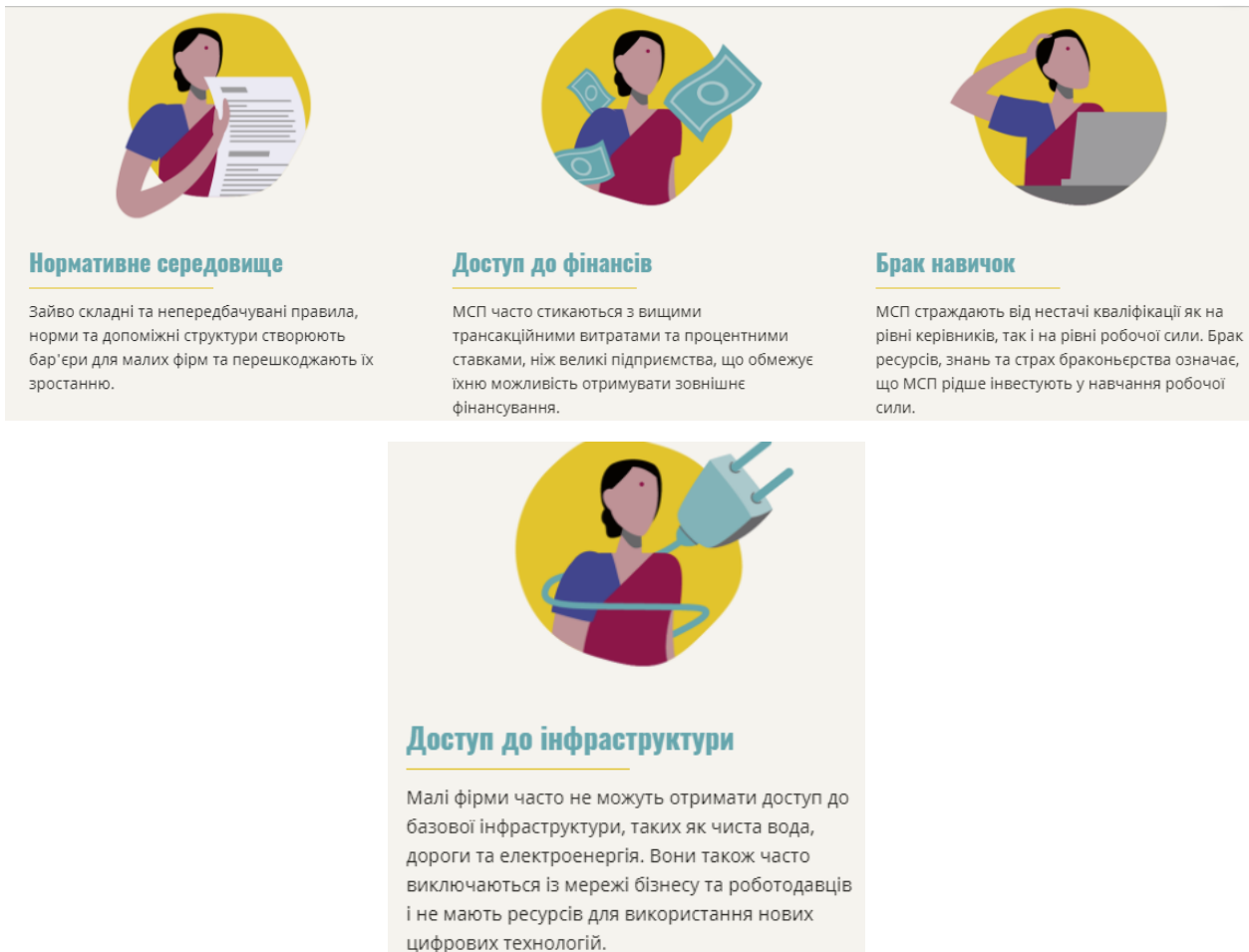

Рис. 1.4 - Перспектива роботодавців малих підприємств [7]

Малі та середні підприємства мають нижчі показники щодо більшості аспектів якості зайнятості порівняно з великими підприємствами. Для своїх працівників найбільшими проблемами є подані на рис. 1.5.

Що стосується слабких сторін, то основними проблемами малого підприємництва є [8]:

- зменшений капітал, що робить їх вразливими у випадку економічного шоку;
- високий рівень залежності від групи клієнтів (наприклад: субпідрядники);
- відсутність функціональних систем розподілу та доступу до ефективних та доступних маркетингових послуг;
- низький рівень впровадження нових технологій;

– відсутність достатніх управлінських та економічних знань та досвіду.

Рис. 1.5 - Перспектива робітників малих підприємств [7]

Саме тому забезпечення успіху малого бізнесу на ринку та створення належного іміджу вимагає якісного системного, всебічного аналізу всіх показників фінансово-господарської діяльності, спрямованого на прогнозування подальшого розвитку, вироблення рекомендацій для прийняття зважених щодо підвищення конкурентоспроможності і максимізації прибутку.

Науковці визначають комплексний економічний аналіз як сукупність аналітичних процедур, які забезпечують всебічну оцінку діяльності підприємства [9, с. 20].

Метою всебічного економічного аналізу господарської діяльності

малого підприємства є аналіз результатів фінансово-господарської діяльності, визначення впливу факторів на його результативність, виявлення недоліків та резервів, а також розробка заходів щодо підвищення ефективності.

Виходячи із сказаного вище, завданнями комплексного аналізу малого підприємства слід назвати наступні [10, с. 8]:

- об'єктивна оцінка роботи суб'єкта господарювання через порівняння результату з витратами;
- виявлення впливу відповідних факторів на показники, що аналізуються, вивчення причинно-наслідкових зв'язків;
- пошук наявних резервів підвищення ефективності господарської діяльності;
- розробка конкретних заходів щодо використання виявлених резервів та здійснення контролю за їх виконанням;
- узагальнення результатів аналізу для прийняття раціональних управлінських рішень.

Таким чином, всебічний аналіз економічної діяльності є важливим елементом системи управління малим підприємством, основою для розробки науково обґрунтованих управлінських рішень та інструментом контролю за їх виконанням.

1.2 Методичні засади комплексного аналізу діяльності малого підприємства

Під економічним аналізом розуміють систематизовану сукупність аналітичних процедур, які реалізуються з метою отримання висновків і рекомендацій економічного характеру щодо конкретного об'єкта дослідження [11, с. 14]. Економічний аналіз вивчає економіку підприємств з метою оцінки результатів їх господарської діяльності і використання фінансових ресурсів, причинно-наслідкові зв'язки, які їх визначають,

виявлення резервів і шляхів підвищення ефективності роботи підприємств.

Метод економічного аналізу має певні специфічні особливості. До них належать: використання системи показників, що характеризують діяльність підприємства; вивчення причини зміни показників; виявлення та вимірювання взаємозв'язків між ними за допомогою особливих прийомів [11].

Технічні прийоми та способи економічного аналізу використовуються на різних етапах дослідження для: первинної обробки зібраної інформації; вивчення стану та закономірностей розвитку об'єктів; визначення впливу факторів на результати діяльності підприємств; підрахунку невикористаних резервів; узагальнення результатів аналізу та комплексної оцінки діяльності підприємств [12].

Науковці пропонують здійснювати комплексний економічний аналіз господарської діяльності малого підприємства за такими етапами (рис. 1.6) [13, с. 141].

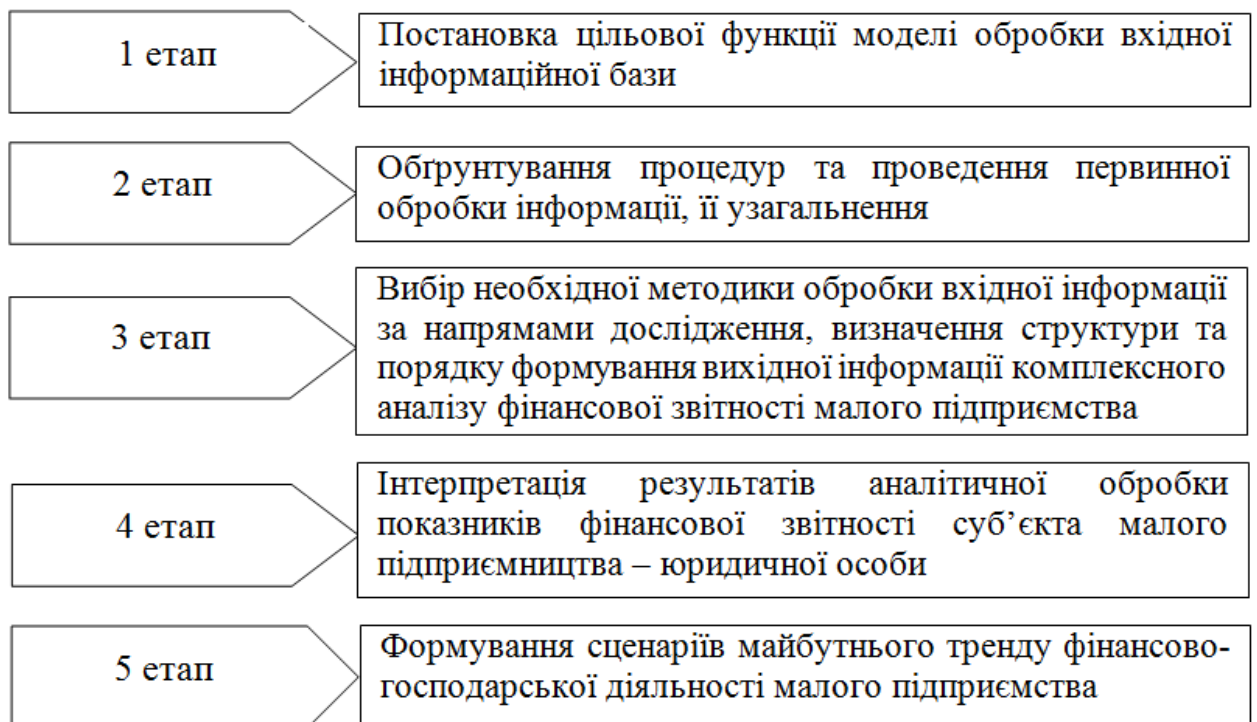

Рис. 1.6 - Етапи проведення комплексного аналізу малого підприємства

(складено на основі [13, с. 141])

На першому етапі етапу визначається об'єкт дослідження та вивчається специфіка його діяльності, формулюється мета та завдання комплексного аналізу, досліджується інформаційна база, формуються напрями аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства, які є складовими узагальнюючого інтегрального показника [13].

На етапі обґрунтування процедур та проведення первинної обробки інформації здійснюється групування інформаційних джерел та формування сукупності фінансових показників [13].

Третій етап характеризується вибором необхідних методів обробки вхідної інформації за певними напрямками дослідження, визначенні структури формування вихідної інформації всебічного аналізу фінансової звітності малого підприємства [13].

На четвертому етапі здійснюється тлумачення результатів аналітичної обробки показників фінансової звітності. При цьому отримані висновки стають основою прогнозування зміни економічного потенціалу підприємства. На останньому етапі відбувається формування сценаріїв майбутнього тренду фінансово-господарської діяльності підприємства [13].

Інформаційним забезпеченням комплексного аналізу діяльності малого підприємства є його фінансова звітність, яка містить інформацію про результати діяльності підприємства. Для суб'єктів малого підприємництва відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» встановлена скорочена за показниками фінансова звітність у складі балансу і звіту про фінансові результати.

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 встановлює зміст і форму Фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва в складі Балансу (форма № 1-м) і Звіту про фінансові результати (форма № 2-м) [14]. Спрощений фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва включає Баланс (форма № 1-мс) і Звіт про фінансові результати (форма № 2-мс). Спрощений звіт складають підприємства, які ведуть спрощений бухгалтерський облік доходів та витрат відповідно до податкового законодавства, а також суб'єкти

малого підприємництва, що відповідають критеріям мікропідприємництва [14].

Інформаційний взаємозв'язок форм звітності та напрямків комплексного аналізу малого підприємства відображено на рис. 1.7.

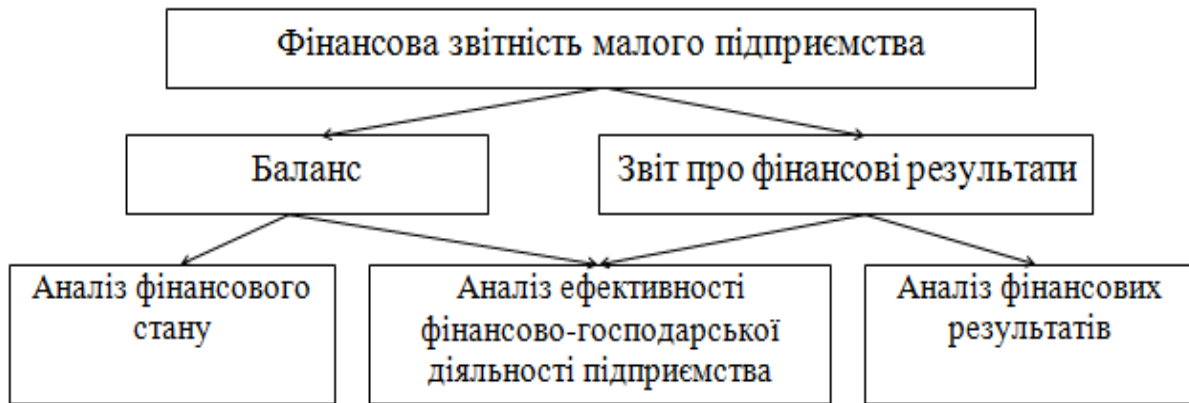

Рис. 1.7 - Інформаційний взаємозв'язок форм звітності та напрямків комплексного аналізу малого підприємства
(складено на основі [15, с. 387])

З точки зору А. М. Лисенко та Ю. Ю. Недовоз, комплексний аналіз фінансової звітності малого підприємства дає змогу забезпечити ідентифікацію його місця в економічному середовищі, створює необхідну інформаційну базу для прийняття різноманітних управлінських та фінансових рішень. Зазначені автори відмічають, що при його проведенні необхідно дотримуватись відповідних вимог, а саме [13, с. 138]:

- використовувати методики, які давали б змогу за обмежений час якісно оцінити фінансовий стан суб'єкта господарювання;

- сформулювати групи показників, які б у сукупності відповідали вимогам всебічної характеристики поточного стану підприємства та перспектив його розвитку;

- створити адекватну систему тлумачення результатів аналітичної обробки визначеної групи цільових показників з метою запобігання та уникнення неоднозначності висновків щодо ідентифікації позиції об'єкта

дослідження.

Комплексний аналіз діяльності малого підприємства, як правило, проводиться у такій послідовності [13, с. 140]:

- 1) аналіз використання матеріальних та трудових ресурсів підприємства;
- 2) вертикальний та горизонтальний аналіз балансу;
- 3) аналіз якісних змін у майновому стані;
- 4) оцінка наявності негативних статей у звітності;
- 5) аналіз фінансового стану та результатів фінансово-господарської діяльності підприємства;
- 6) горизонтальний та вертикальний аналіз показників звіту про фінансові результати;
- 7) комплексна оцінка результатів діяльності підприємства, розробка висновків та рекомендацій.

Слід зауважити, що алгоритм розрахунку та аналізу показників за формою № 2-м відрізняється від розрахунків, що проводяться для середніх та великих підприємств. Це впливає із відмінності форм звітності, яка полягає в скороченні кількості й укрупненні статей балансу (при збереженні нумерації рядків) і особливій побудові «Звіту про фінансові результати» [16].

Складним етапом, наприклад, є аналіз операційних витрат малого підприємства, адже їх розшифровка за елементами відсутня у формі 2-м. Також особливості є у розрахунку прибутку. На відміну від стандартної форми «Звіту про фінансові результати», де виокремлюються п'ять видів прибутку (валовий, операційний, прибуток від звичайної діяльності до і після оподаткування, чистий прибуток), у скороченій формі 2-м визначається тільки чистий прибуток як різниця між загальною величиною доходів і загальною сумою витрат. [16]

Таким чином, комплексний аналіз повинен надавати кількісну та якісну характеристику фінансового стану малого підприємства як на регіональному рівні, так і на рівні країни в цілому та за видами економічної

діяльності. Крім того, на даний момент збільшується потреба в інформаційних ресурсах щодо фінансового стану малих підприємств, які б дали змогу користувачам, включаючи потенційних інвесторів, оцінити інвестиційну привабливість сектору (регіону) в контексті малого підприємництва, швидко обирати раціональні способи використання фінансових ресурсів [17, 36].

Задля кращого і більш повного розуміння необхідності комплексного аналізу малого підприємства, а також наглядного прикладу застосування основних методичних засад комплексного аналізу діяльності малого підприємства на практиці варто проаналізувати діяльність малого підприємства ПП «ОЛВІ». В Розділі 2 кваліфікаційної роботи наведено загальну характеристику ПП «ОЛВІ», а також проведено діагностику економічної ефективності використання матеріальних і трудових ресурсів підприємства.

РОЗДІЛ 2

КОМПЛЕКСНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА ПП «ОЛВІ»

2.1 Загальна характеристика ПП «ОЛВІ» та аналіз основних показників його діяльності

Метою діяльності малого приватного підприємства «ОЛВІ» є надання послуг з виконання ремонтних робіт високої якості для одержання прибутку, а також реалізації соціально-економічних інтересів засновників підприємства.

ПП «ОЛВІ» є юридичною особою за законодавством України, має самостійний баланс, поточний рахунок. Підприємство має право від свого імені укладати угоди, набувати майнових і особистих немайнових прав, нести обов'язки, бути позивачем і відповідачем у суді. Власниками підприємства є фізичні особи, що внесли свій внесок у зареєстрований капітал у вигляді майна, грошових коштів та майнових прав [18].

Основним видом діяльності підприємства є надання послуг комплексного ремонту будинків та квартир, включаючи внутрішні та зовнішні роботи. Підприємство функціонує на ринку з 1994 року, тобто має багаторічний досвід проведення ремонтно-будівельних робіт різної складності. Юридична адреса підприємства: 40000, Сумська обл., місто Суми, Ковпаківський район, вул. Ковпака, будинок 53, квартира 207 [19].

ПП «ОЛВІ» пропонує клієнтам комплексний підхід, який включає послуги з комплексного виконання всіх видів будівельних та ремонтних робіт, а саме [18]:

- утеплення фасадів будинків та горищ;
- ремонт/будівництво покрівлі;
- всі види ремонтних робіт в квартирах та будинках (ремонт, заміна віконних рам, дверних коробок і полотен, підлоги; ремонт, заміна пошкодженого технічного обладнання, що використовується в системах

водопроводу, каналізації, опалення; ремонт, заміна сантехнічних приладів; ремонт електромережі; ремонт штукатурки, стін, стелі, перегородок; роботи з внутрішнього опорядження помешкань);

- встановлення металопластикових вікон;
- прибирання квартир, будинків, прибудинкових територій.

Основні економічні показники діяльності ПП «ОЛВІ», розраховані на основі даних фінансової звітності (додатки А, Б та В) та джерел [18–19], наведені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Основні економічні показники діяльності ПП «ОЛВІ»
за 2017-2019 рр. (складено автором на основі даних фінансової звітності
(додатки А, Б та В)) [20–21]

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Відхилення 2019 р. від 2015 р., +/-		Відхилення 2019 р. від 2018 р., +/-	
				тис. грн.	%	тис. грн.	%
Чистий дохід від надання послуг, тис. грн.	1592,5	2511,7	2646,6	+1054,1	+66,2	+134,9	+5,4
Витрати, тис. грн.	1561,6	2542,0	2626,3	+1064,7	+68,2	+84,3	+3,3
Чистий прибуток, тис. грн.	18,7	-30,3	16,5	-2,2	-11,8	+46,8	+154,5
Середня вартість активів, тис. грн.	1661,1	1671,2	2180,4	+519,3	+31,3	+509,2	+30,5
Кількість штатних працівників на кінець року, осіб	20	22	24	+4	+20,0	+2	+9,1
Рентабельність продажів, %	1,2	-1,2	0,6	-0,6	x	+1,8	x

Як свідчать дані таблиці 2.1, у 2019 році ПП «ОЛВІ» отримало 2646,6 тис. грн. чистого доходу, що в 1,7 рази більше, ніж у 2017 році. У порівнянні із 2018 роком, чистий дохід підприємства збільшився на 5,4 %.

Подібними темпами відбувалося і зростання витрат підприємства. У 2019 році їх сума збільшилась проти 2017 року в 1,7 рази, а темп приросту витрат ПП «ОЛВІ» проти 2018 року склав 3,3 %.

Фінансовим результатом діяльності ПП «ОЛВІ» у 2019 році був чистий прибуток в сумі 16,5 тис. грн. Динаміка чистого прибутку підприємства за три роки графічно відображена на рис. 2.1.

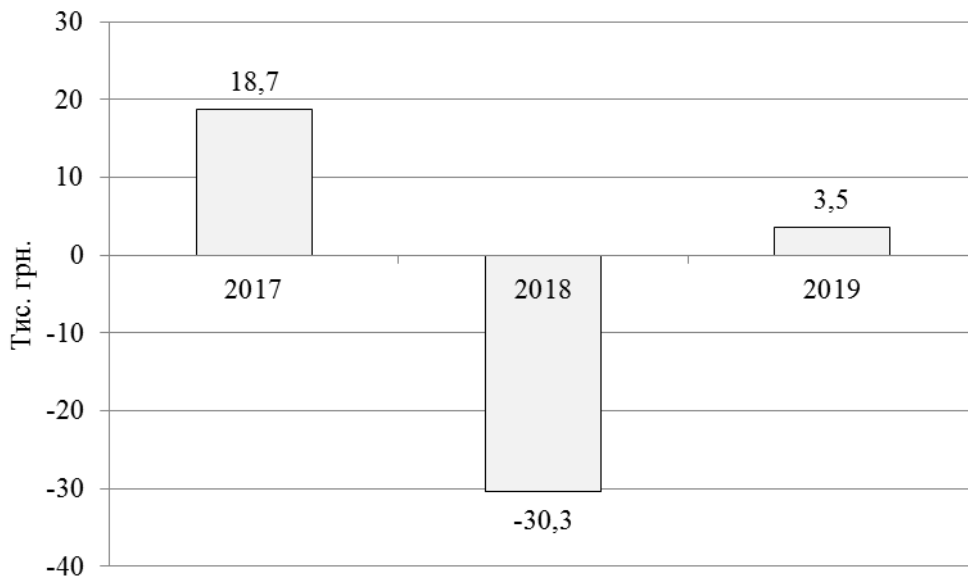

Рис. 2.1 – Динаміка чистого прибутку ПП «ОЛВІ» за 2017-2019 рр., тис. грн. (складено автором на основі даних фінансової звітності (додатки А, Б та В)) [20–21]

Сума чистого прибутку підприємства зменшилась у 2019 р., порівняно із 2017 р., на 2,2 тис. грн., або на 11,8 %. У 2018 р. фінансовим результатом діяльності підприємства був збиток на суму 30,3 тис. грн. Появу збитку можна пояснити зростанням цін на будівельні та паливно-мастильні матеріали, внаслідок чого збільшилась сума матеріальних витрат. При цьому ціни на ремонтні послуги у ПП «ОЛВІ» залишились практично незмінними внаслідок підвищення рівня конкуренції та зниження платоспроможності клієнтів.

Середня вартість активів підприємства збільшилась за три роки на

31,3 %, в основному, за рахунок збільшення вартості основних засобів. Підприємство з кожним роком збільшує обсяг необхідного обладнання для виконання ремонтних робіт.

Облікова кількість штатних працівників на кінець 2019 р. склала 24 особи, що на 4 працівники більше, ніж у 2017 р. та на 2 працівники більше, ніж у 2018 р.

Підприємство має невисокі показники рентабельності продажів. У 2017 р. цей показник дорівнював всього 1,2%, а в 2019 р. відбулося його зменшення на 0,6 відсоткових пунктів. У 2018 р. значення показника рентабельності продажів внаслідок отримання збитку було від'ємним.

Для аналізу ефективності господарської діяльності важливим є розрахунок суми витрат у розрахунку на 1 грн. доходів (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Витрати у розрахунку на 1 грн. доходів ПП «ОЛВІ»
за 2017-2019 рр. (складено автором на основі даних фінансової звітності
(додатки А, Б та В)) [20–21]

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2019 р. у % до 2017 р.	2019 р. у % до 2018 р.
Всього доходів, тис. грн.	1592,5	2511,7	2646,6	166,2	105,4
Всього витрат, тис. грн.	1561,6	2542,0	2626,3	168,2	103,3
Сума витрат у розрахунку на 1 грн. доходів, грн.	0,98	1,01	0,99	101,0	98,0

На рис. 2. 2 відображена динаміка витрат ПП «ОЛВІ» у розрахунку на 1 гривню доходів. Розрахунки показують, що у ПП «ОЛВІ» зменшується витратність виробництва: у 2018 р. для отримання 1 гривні доходів здійснювались витрати на суму 1,01 грн., а в 2019 р. цей показник зменшився до 0,99 грн., або на 2 %. Це свідчить про підвищення ефективності

господарської діяльності підприємства. Проте, у порівнянні із 2017 р., значення цього показника збільшилось на 1 копійку, або на 1,0%.

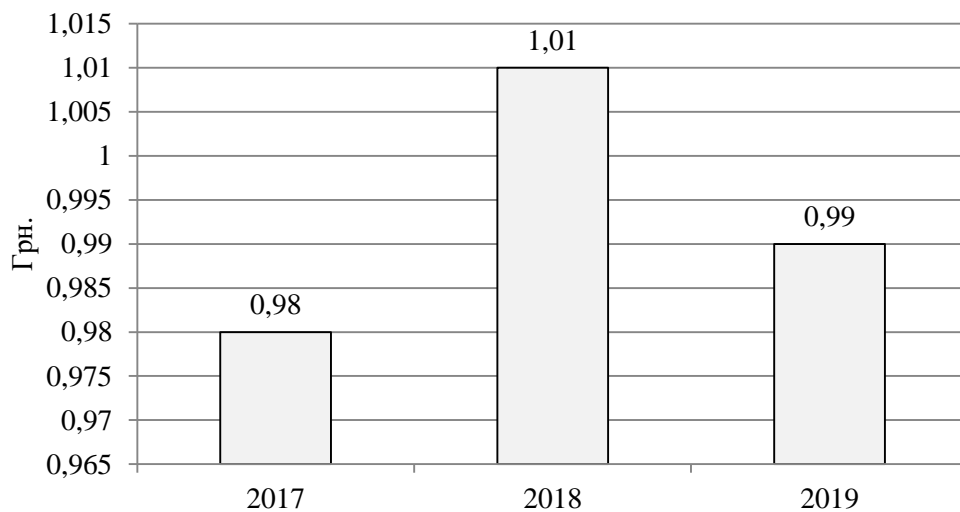

Рис. 2.2 - Динаміка витрат у розрахунку на 1 гривню доходів у ПП «ОЛВІ» за 2017-2019 рр. (складено автором на основі даних фінансової звітності (додатки А, Б та В)) [20–21]

Таким чином, аналіз основних показників господарської діяльності ПП «ОЛВІ» показав, що на підприємстві протягом останніх років зростає чистий дохід від надання послуг. Фінансовим результатом діяльності підприємства у 2019 р. був чистий прибуток в сумі 16,5 тис. грн. У 2018 р. діяльність підприємства була збитковою, сума збитку склала 30,3 тис. грн. Підприємство має невисокі значення показників рентабельності продажів, що можна пояснити високим рівнем конкуренції на ринку ремонтних послуг.

2.2 Діагностика економічної ефективності використання матеріальних і трудових ресурсів підприємства

Одним із важливих факторів підвищення ефективності виробництва на малих підприємствах являється забезпеченість їх основними фондами в необхідній кількості і асортименті та ефективне їх використання.

Склад та структура основних засобів ПП «ОЛВІ» показана в табл. 2.3. Дані таблиці свідчать, що протягом трьох років збільшується первісна вартість основних засобів підприємства. Їх вартість на кінець 2017 р. складала 745,2 тис. грн., а на кінець 2019 р. – 1280,5 тис. грн., або на 71,8% більше. Це свідчить про активну інвестиційну політику ПП «ОЛВІ».

Таблиця 2.3

Склад та структура основних засобів ПП «ОЛВІ»
за 2017-2019 рр. (складено автором на основі даних фінансової звітності
(додатки А, Б та В)) [20–21]

Основні засоби	На 1.01.2018 р.		На 1.01.2019 р.		На 1.01.2020 р.		Зміна частки (2019-2017), відс. пункт.
	первісна вартість, тис. грн.	% до підсумку	первісна вартість, тис. грн.	% до підсумку	первісна вартість, тис. грн.	% до підсумку	
Будівлі, споруди та передавальні пристрої	69,1	9,3	67,0	6,0	67,5	5,3	-4,0
Машини та обладнання	47,6	6,4	457,6	40,8	474,4	37,0	+30,6
Транспортні засоби	220,0	29,5	186,4	16,6	327,5	25,6	-3,9
Інструменти, прилади, інвентар	404,0	54,2	404,4	36,1	408,0	31,9	-22,3
Інші основні засоби	4,5	0,6	4,8	0,5	3,1	0,2	-0,4
Всього	745,2	100,0	1120,2	100,0	1280,5	100,0	x

Перше місце за часткою в структурі основних засобів підприємства займають машини та обладнання (37,0% у 2019 р.), друге місце в цій структурі (31,9%) належить групі «Інструменти, прилади та інвентар», що обумовлено специфікою діяльності ПП «ОЛВІ». На третьому місці за часткою в структурі основних засобів знаходиться група «Транспортні засоби», питома вага якої становила на кінець 2019 р. 25,6%, або на 3,9 відсоткових пунктів менше, ніж на кінець 2017 р. Отже, структура основних засобів підприємства характеризується переважанням активної частини.

Технічний стан основних засобів підприємства характеризується за

допомогою такого показника, як коефіцієнт зносу. Він характеризує ту частку вартості основних засобів, що її списано на витрати виробництва в попередніх періодах і розраховується шляхом ділення суми зносу основних засобів на первісну вартість основних засобів [20].

Аналіз зносу основних засобів ПП «ОЛВІ» наведено в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Аналіз зносу основних засобів ПП «ОЛВІ»
у 2019 р. (на кінець року) (складено автором на основі даних фінансової звітності (додатки А, Б та В)) [20–21]

Основні засоби	Первісна вартість, тис. грн.	Сума зносу, тис. грн.	Коефіцієнт зносу
Будівлі, споруди та передавальні пристрої	67,5	7,4	0,11
Машини та обладнання	474,4	65,0	0,14
Транспортні засоби	327,5	50,4	0,15
Інструменти, прилади, інвентар	408,0	68,8	0,17
Інші основні засоби	3,1	0,5	0,16
Всього	1280,5	192,1	0,15

Дані таблиці свідчать, що на кінець 2019 р. коефіцієнт зносу по всій сукупності основних засобів склав 0,15. Коефіцієнт придатності основних засобів дорівнює 0,85 (1–0,15).

Це означає, що основні засоби ПП «ОЛВІ» зносилися лише на 15% своєї первісної вартості. Найвищий рівень зносу (0,17) спостерігається за групою «Інструменти, прилади та інвентар», а найнижчий – за групою «Будівлі, споруди та передавальні пристрої» (0,11).

Коефіцієнти оновлення та вибуття основних засобів по підприємству обчислені в табл. 2.5.

Коефіцієнт оновлення ($K_{он}$) основних засобів характеризує інтенсивність введення в дію нових основних засобів. Він показує частку введених основних засобів за певний період у загальній вартості основних

засобів на кінець звітної періоду і визначається за формулою [22, с. 176]:

Таблиця 2.5

Коефіцієнти оновлення та вибуття основних засобів ПП «ОЛВІ» за період 2017-2019 рр. (складено автором на основі даних фінансової звітності (додатки А, Б та В)) [20–21]

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Зміни 2017 р. проти 2019 р., +, -
Первісна вартість на початок року, тис. грн.	720,4	745,2	1120,2	+399,8
Первісна вартість на кінець року, тис. грн.	745,2	1120,2	1280,5	+535,3
Вибуло основних засобів, тис. грн.	6,4	4,0	2,7	-3,7
Надійшло основних засобів, тис. грн.	31,2	379,0	163,0	+131,8
Коефіцієнт оновлення	0,04	0,34	0,13	+0,09
Коефіцієнт вибуття	0,01	0,01	0,002	-0,008

$$K_{он} = \frac{OЗ_{вв}}{OЗ_{кп}}, \quad (2.1)$$

де $OЗ_{вв}$ – вартість введених основних засобів за звітний період;

$OЗ_{кп}$ – загальна вартість основних засобів на кінець періоду.

Коефіцієнт вибуття ($K_{виб}$) основних засобів характеризує рівень їх вибуття зі сфери виробництва. Він розраховується за такою формулою [22, с. 175]:

$$K_{виб} = \frac{OЗ_{в}}{OЗ_{пн}}, \quad (2.2)$$

де $OЗ_{в}$ – вартість основних засобів, які вибули;

$OЗ_{пн}$ – вартість основних виробничих засобів на початок періоду.

Позитивною в діяльності підприємства є ситуація, коли вартість введених у дію основних засобів перевищує вартість засобів, що вибули [23, 33, 35, 36]. Аналізуючи таблицю 2.5, можна зробити висновок, що у ПП

«ОЛВІ» в кожному році коефіцієнт оновлення основних засобів перевищує коефіцієнт вибуття. Отже, ситуація, що складається на підприємстві із відтворенням основних засобів, свідчить про наявність активної інвестиційної політики на підприємстві.

Основним показником ефективності використання основних засобів є фондovіддача (ФВ) – виробництво продукції на 1 гривню основних засобів [24, с. 182]:

$$ФВ = \frac{ОП}{ОЗ}, \quad (2.3)$$

де ОП – вартість виробленої продукції;

ОЗ – середньорічна вартість основних засобів.

Фондомісткість – показник, обернений до фондovіддачі: він показує, скільки в середньому (за вартістю) використовується на підприємстві основних засобів для випуску продукції вартістю в 1 гривню [24].

Найбільш узагальнюючим показником ефективності використання основних засобів є фондорентабельність – відношення чистого прибутку до середньорічної вартості основних засобів. Її рівень залежить не тільки від фондovіддачі, але і від рентабельності продукції [24].

Для характеристики ефективності використання основних засобів ПП «ОЛВІ» в таблиці 2.6 розраховані названі показники. Як показують дані аналізу, фондovіддача на підприємстві становила у 2019 р. 2,2 грн. проти 2,7 грн. у 2018 р., тобто відбулося зменшення цього показника на 0,5 грн., або на 18,5%.

Показник фондомісткості дорівнював у 2019 р. 0,5 грн., що на 0,1 грн. більше його значення у 2018 р. Рівень рентабельності основних засобів у 2019 році зменшився, у порівнянні із 2017 роком, на 1,2 відсоткових пунктів. Таким чином, незважаючи на здійснення активної інвестиційної політики, ефективність використання основних засобів на підприємстві знижується.

Проаналізуємо ефективність використання оборотних активів ПП

«ОЛВІ». Динаміка їх загального обсягу наведена на рис. 2.3. Аналіз показує, що на кінець 2019 р. сума оборотних активів підприємства становила 209,5 тис. грн., що на 75,5 тис. грн., або на 56,3% більше, ніж на кінець 2017 р.

Таблиця 2.6

Показники ефективності використання основних засобів
ПП «ОЛВІ» за період 2017-2019 рр. (складено автором на основі даних
фінансової звітності (додатки А, Б та В)) [20–21]

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення 2019 р. від 2017 р., +, -
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	1592,5	2511,7	2646,6	+1054,1
Чистий прибуток, тис. грн.	18,7	-30,3	16,5	-2,2
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	20	22	24	+4
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.:	732,8	932,7	1200,4	+467,6
Фондорентабельність, %	2,6	-3,2	1,4	-1,2
Фондовіддача, грн.	2,2	2,7	2,2	0
Фондомісткість, грн.	0,5	0,4	0,5	0

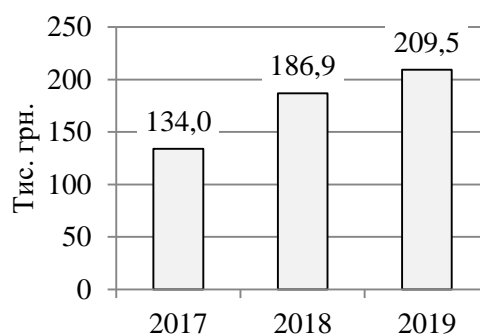

Рис. 2.3 - Динаміка обсягу оборотних активів ПП «ОЛВІ» за 2017-2019 рр., тис. грн. (складено автором на основі даних фінансової звітності (додатки А, Б та В)) [20–21]

Структура оборотних активів ПП «ОЛВІ» розрахована в табл. 2.7. Як бачимо, головне місце в оборотних активах ПП «ОЛВІ» займає інша

дебіторська заборгованість, яка на кінець 2017 р. складала 66,8 % їх вартості, а на кінець 2019 р. – 26,1 % оборотних активів. Високу питому вагу (33,3 %) мали на кінець 2019 р. поточні фінансові інвестиції. Незначну частку в структурі оборотних активів займають грошові кошти – всього 6,0 % на кінець 2019 р.

Таблиця 2.7

Структура оборотних активів ПП «ОЛВІ»
за 2017 та 2019 роки (складено автором на основі даних фінансової звітності
(додатки А, Б та В)) [20–21]

Складові оборотних активів	2017 рік		2019 рік		Зміни частки, +/-
	тис. грн.	у % до підсумку	тис. грн.	у % до підсумку	
Всього оборотних активів	134,0	100,0	209,5	100,0	x
в тому числі:					
Виробничі запаси	27,3	20,4	39,8	19,0	-1,4
Дебіторська заборгованість за розрахунками	-	-	32,6	15,6	+15,6
Інша поточна дебіторська заборгованість	89,5	66,8	54,8	26,1	-40,7
Поточні фінансові інвестиції	6,3	4,7	69,8	33,3	+28,6
Грошові кошти	10,9	8,1	12,5	6,0	-2,1

Отже, можна зробити висновок, що першочерговими завданнями для ПП «ОЛВІ», які випливають з цього аналізу, є удосконалення управління дебіторською заборгованістю та поточними фінансовими інвестиціями.

Ефективність використання оборотних активів характеризується швидкістю їх обертання, оборотністю (табл. 2.8). Коефіцієнт оборотності (кількість оборотів) розраховується діленням вартості реалізованої продукції (наданих послуг) за певний період на середній залишок оборотних активів. Тривалість одного обороту в днях оборотних активів визначається діленням кількості днів у розрахунковому періоді на коефіцієнт оборотності [25, 38].

За даними таблиці 2.8 стає зрозумілим, що у 2019 р. у порівнянні із

2017 р., відбулося підвищення коефіцієнтів оборотності оборотних активів. Проте, порівняння значень коефіцієнтів 2019-го та 2018-го років свідчить, що вони зменшуються. Так, за два останніх роки коефіцієнт оборотності оборотних активів зменшився із 15,6 до 13,4. Відповідно, тривалість 1 обороту в днях збільшилась – із 23 днів до 27 днів. Зменшився також коефіцієнт оборотності запасів. При цьому тривалість їх обороту зросла на один день.

Таблиця 2.8

Оборотність оборотних активів ПП «ОЛВІ» за 2017-2019 рр. (складено автором на основі даних фінансової звітності (додатки А, Б та В)) [20–21]

Показники	Роки			Зміни 2019 р. проти 2017 р., +/-
	2017	2018	2019	
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	1592,5	2511,7	2646,6	+1054,1
Середня вартість оборотних активів, тис. грн.	121,3	160,5	198,2	+76,9
Середня вартість запасів, тис. грн.	26,2	27,3	33,5	+7,3
Середня сума дебіторської заборгованості, тис. грн.	77,7	82,9	81,9	+4,2
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	13,1	15,6	13,4	+0,3
Тривалість 1 обороту оборотних активів (у днях)	27	23	27	-
Коефіцієнт оборотності запасів	60,8	92,0	79,0	+18,2
Тривалість 1 обороту запасів (у днях)	6	4	5	-1
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	20,5	30,3	32,3	+11,8
Середній строк погашення дебіторської заборгованості (у днях)	18	12	11	-7

Чітка тенденція до зростання протягом всіх трьох років спостерігається лише за коефіцієнтом оборотності дебіторської заборгованості, який у 2017 р. становив 20,5, у 2018 р. – 30,3, а в 2019 р. – 32,3. Середній термін погашення дебіторської заборгованості за три роки зменшився на сім днів. Таким чином,

цей аналіз показав, що на підприємстві протягом двох останніх років знижується оборотність оборотних активів (крім дебіторської заборгованості).

Головним ресурсом ПП «ОЛВІ» є людські ресурси, від кваліфікації і продуктивності праці яких залежать багато в чому результати господарської діяльності, досягнення поставлених цілей. В ринковій економіці аналіз трудових ресурсів потребує особливої уваги, оскільки робоча сила має свою вартісну оцінку, а отже, є конкурентною на ринку праці [21].

На кінець 2019 р. підприємство мало в складі персоналу 24 особи штатних працівників, що на 4 особи більше, ніж у 2017 р. та на 2 особи більше, ніж у 2018 р. Основним показником, що узагальнює ефективність використання робочої сили на підприємстві, є продуктивність праці. Цей показник для підприємства розраховано відношенням чистого доходу до середньооблікової чисельності працівників (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Продуктивність праці у ПП «ОЛВІ» за 2016-2018 рр. (складено автором на основі даних фінансової звітності (додатки А, Б та В)) [20–21]

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Відхилення 2019 р. від 2017 р., +/-	2019 р. у % до 2017 р.
Чистий дохід, тис. грн.	1592,5	2511,7	2646,6	1054,1	166,2
Середньооблікова кількість працівників, осіб	20	22	24	4	120
Продуктивність праці, тис. грн.	79,6	114,2	110,3	30,7	138,5

Зміна показника продуктивності праці графічно проілюстрована на рисунку 2.4. Отже, у 2017 р. одним працівником в середньому було створено 79,6 тис. грн. чистого доходу, а в 2019 р. показник продуктивності праці становив 110,3 тис. грн., що на 30,7 тис. грн., або на 38,5% більше. Це пов'язано, із збільшенням обсягів надання послуг підприємством. Проте,

порівняння даного показника із його значенням у 2018 р. свідчить про зниження продуктивності праці, що є сигналом для пошуку резервів її підвищення.

Таким чином, за результатами аналізу ефективності використання матеріальних та трудових ресурсів ПП «ОЛВІ» можна зробити висновки про наступне: на даному підприємстві відбувається зниження ефективності використання основних засобів; знижується оборотність оборотних активів та відбувається зниження продуктивності праці або ефективності використання робочої сили.

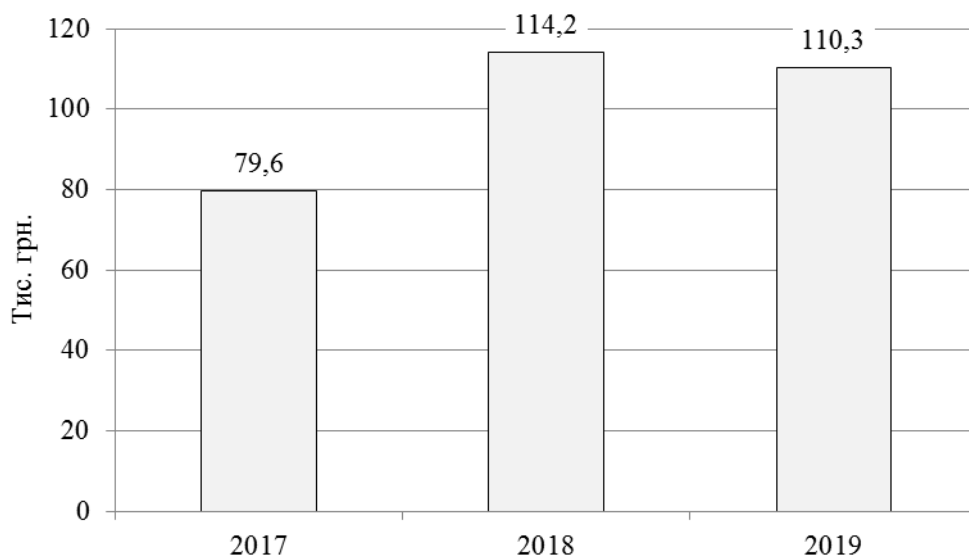

Рис. 2.4 - Динаміка продуктивності праці у ПП «ОЛВІ» за період 2017-2019 рр., тис. грн. (складено автором на основі даних фінансової звітності (додатки А, Б та В)) [20–21]

Задля забезпечення ефективної роботи підприємства важливо не тільки вчасно і комплексно аналізувати його діяльність, а й вмiло коригувати відхилення та розробляти ефективний план управління, скорегований відповідно до проведеного аналізу. Тому в Розділі 3 кваліфікаційної роботи буде проведено основний аналіз фінансового стану підприємства, а також факторний аналіз для виявлення резервів підвищення прибутковості підприємства та розробки ефективної стратегії управління прибутковістю на підприємстві.

РОЗДІЛ 3

РОЗРОБКА МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОВІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА ЯК СКЛАДОВОЇ КОМПЛЕКСНОГО АНАЛІЗУ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Аналіз фінансового стану підприємства

Аналіз фінансового стану ПП «ОЛВІ» проведемо із застосуванням системи взаємопов'язаних показників, які дозволяють всебічно розглянути ситуацію з використанням фінансових ресурсів та дати можливість сформулювати пропозиції щодо поліпшення становища.

Основним джерелом інформації для аналізу фінансового стану підприємства послужили матеріали фінансової звітності ПП «ОЛВІ» наведені в додатках А, Б та В кваліфікаційної роботи.

Перед розрахунками основних коефіцієнтів фінансового стану проведемо горизонтальний та вертикальний аналіз динаміки та структури балансу ПП «ОЛВІ».

Вертикальний аналіз – це аналіз структури балансу з метою виявлення відносної значимості тих чи інших його статей [26]. Горизонтальний аналіз – це аналіз динаміки окремих статей балансу з метою виявлення та прогнозування притаманних їм тенденцій [26].

В таблиці 3.1 проведено аналіз статей активу балансу підприємства. З цієї таблиці можна зробити наступні висновки. За звітний період вартість майна ПП «ОЛВІ» збільшилась на 1018,5 тис. грн. і склала на кінець 2019 р. 2691,0 тис. грн. Ця зміна обумовлена як збільшенням необоротних (на 61,3%), так і оборотних активів (на 56,3%). В складі оборотних активів особливо виділяються темпи приросту поточних фінансових інвестицій та запасів.

Позитивною тенденцією для підприємства є зменшення абсолютної величини та частки дебіторської заборгованості. Сума дебіторської заборгованості складала у 2017 р. 89,5 тис. грн., а в 2019 р. – 87,4 тис. грн.

При зростанні чистого доходу за два роки на 66,2% (див. табл. 3.1) сума дебіторської заборгованості підприємства зменшилась на 2,3 %, а її частка в структурі активів зменшилась із 5,4 % у 2017 р. до 3,2 % у 2019 р.

Таблиця 3.1

Аналіз статей активу балансу ПП «ОЛВІ» за 2017-2019 рр. (складено автором на основі даних фінансової звітності (додатки А, Б та В)) [20–21]

Актив балансу	На 1.01.2018 р.		На 1.01.2020 р.		Абсол. відхилення, т.грн.
	тис. грн.	% до підсумку	тис. грн.	% до підсумку	
Майно – всього	1672,5	100,0	2691,0	100,0	+1018,5
в тому числі:					
1. Необоротні активи	1538,5	92,0	2481,5	92,2	+943,0
2. Оборотні активи	134,0	8,0	209,5	7,8	+75,5
2.1. Запаси	27,3	1,6	39,8	1,5	+12,5
2.2. Дебіторська заборгованість	89,5	5,4	87,4	3,2	-2,1
2.3. Поточні фінансові інвестиції	6,3	0,4	69,8	2,6	+63,5
2.4. Грошові кошти	10,9	0,7	12,5	0,5	+1,6

В 1,1 рази зросла сума грошових коштів підприємства. Якщо на кінець 2017 р. вона становила 10,9 тис. грн., то на кінець 2019 р. – 12,5 тис. грн., що складало 0,5 % всіх активів підприємства.

В табл. 3.2 проведено аналіз статей пасиву балансу ПП «ОЛВІ». За період, що аналізується, в структурі пасиву ПП «ОЛВІ» зменшилась частка власного капіталу із 97,5% до 60,8%. Це свідчить про проведення на підприємстві політики поліпшення структури капіталу. Позиковий капітал підприємства збільшився за три роки на 1012,0 тис. грн. В його структурі на кінець 2019 р. переважають довгострокові зобов'язання, їх сума становила на 01.01.2020 р. 1010,0 тис. грн., а сума поточних зобов'язань – лише 44,5 тис. грн. Таке значне збільшення суми довгострокових зобов'язань пояснюється

отриманням у 2019 р. довгострокового банківського кредиту на суму 1010,0 тис. грн.

Таблиця 3.2

Аналіз статей пасиву балансу ПП «ОЛВІ» за 2017-2019 рр. (складено автором на основі даних фінансової звітності (додатки А, Б та В)) [20–21]

Пасив балансу	На 1.01.2018 р.		На 1.01.2020 р.		Абсол. відхилення, т.грн.
	тис. грн.	% до підсумку	тис. грн.	% до підсумку	
Джерела майна, всього	1672,5	100,0	2691,0	100,0	+1018,5
1. Власний капітал	1630,0	97,5	1636,5	60,8	+6,5
2. Позиковий капітал	42,5	2,5	1054,5	39,2	+1012,0
2.1. Довгострокові зобов'язання	-	-	1010,0	37,5	+1010,0
2.2. Поточні зобов'язання	42,5	2,5	44,5	1,7	+2,0

Основними показниками, що характеризують рівень ефективності господарської діяльності підприємства, є показники прибутковості (рентабельності) [20]. Для ПП «ОЛВІ» вони розраховані в табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Показники прибутковості ПП «ОЛВІ» за 2017-2019 рр. (складено автором на основі даних фінансової звітності (додатки А, Б та В)) [20–21]

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Відхилення 2019 р. від 2017 р., +/-	Відхилення 2019 р. від 2018 р., +/-
Чистий дохід, тис. грн.	1592,5	2511,7	2646,6	+1054,1	+134,9
Чистий прибуток, тис. грн.	18,7	-30,3	16,5	-2,2	+46,8
Середньорічна вартість, тис. грн.:					
активів	1661,1	1671,2	2180,4	+519,3	+509,2
власного капіталу	1621,1	1627,0	1630,3	+9,2	+3,3
Рентабельність, %					
активів	1,1	-1,8	0,8	-0,3	+2,6
власного капіталу	1,2	-1,9	1,0	-0,2	+2,9
продажів	1,2	-1,2	0,6	-0,6	+1,8

За результатами аналізу можна зробити наступні висновки. Рентабельність активів ПП «ОЛВІ» дорівнювала у 2019 р. 0,8%, що на 0,3 відсоткових пункти нижче, ніж у 2017 р. Рентабельність власного капіталу зменшилась, у порівнянні із 2017 р., на 0,2 відсоткового пункта. Рентабельність продажів теж зменшилась, у порівнянні із 2017 р., (на 0,6 відсоткових пунктів).

Отже, з проведеного аналізу можна зробити висновок про невисоку прибутковість діяльності ПП «ОЛВІ» у 2019 році, а також про зменшення всіх показників рентабельності у порівнянні із їх значеннями у 2017 році. Якщо показники рентабельності зменшуються, то необхідно вжити заходів по зміні економічної стратегії підприємства, наприклад, в напрямі удосконалення цінової політики, поліпшення управління витратами, активізації маркетингових досліджень з метою розширення ринку.

Проведемо оцінку ліквідності підприємства, яка визначається як ступінь покриття зобов'язань підприємства його активами, строк перетворення яких в грошову форму відповідає строку погашення зобов'язань. Ліквідність активів – величина, зворотна часу перетворення активів в грошові кошти. Чим менше потрібно часу, щоб даний вид активів перетворився в грошову форму, тим вища його ліквідність [21].

Аналіз коефіцієнтів ліквідності ПП «ОЛВІ» наведено в таблиці 3.4. Формули розрахунку цих коефіцієнтів були представлені в даному розділі.

Проведені розрахунки проілюстровано графічно на рисунку 3.1.

Головним у групі цих показників є коефіцієнт загальної ліквідності. Розрахунки показують, що цей коефіцієнт у ПП «ОЛВІ» перевищує нормативне значення. У 2017 р. він дорівнював 3,15, а в 2019 р. – 4,71 при нормативі 2,0.

Значення коефіцієнта термінової ліквідності за період, що аналізується, теж значно перевищує норматив. Коефіцієнт абсолютної ліквідності у ПП «ОЛВІ» за три останні роки знаходився в межах нормативного рівня.

Таблиця 3.4

Показники ліквідності ПП «ОЛВІ» за 2017-2019 рр. (складено автором на основі даних фінансової звітності (додатки А, Б та В)) [20–21]

Показники	На 1.01.18 р.	На 1.01.19 р.	На 1.01.20 р.	Нормативний рівень
Коефіцієнт загальної ліквідності	3,15	4,08	4,71	2,0
Коефіцієнт термінової ліквідності	2,51	3,49	3,81	0,6-0,7
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,26	0,30	0,28	0,2-0,35

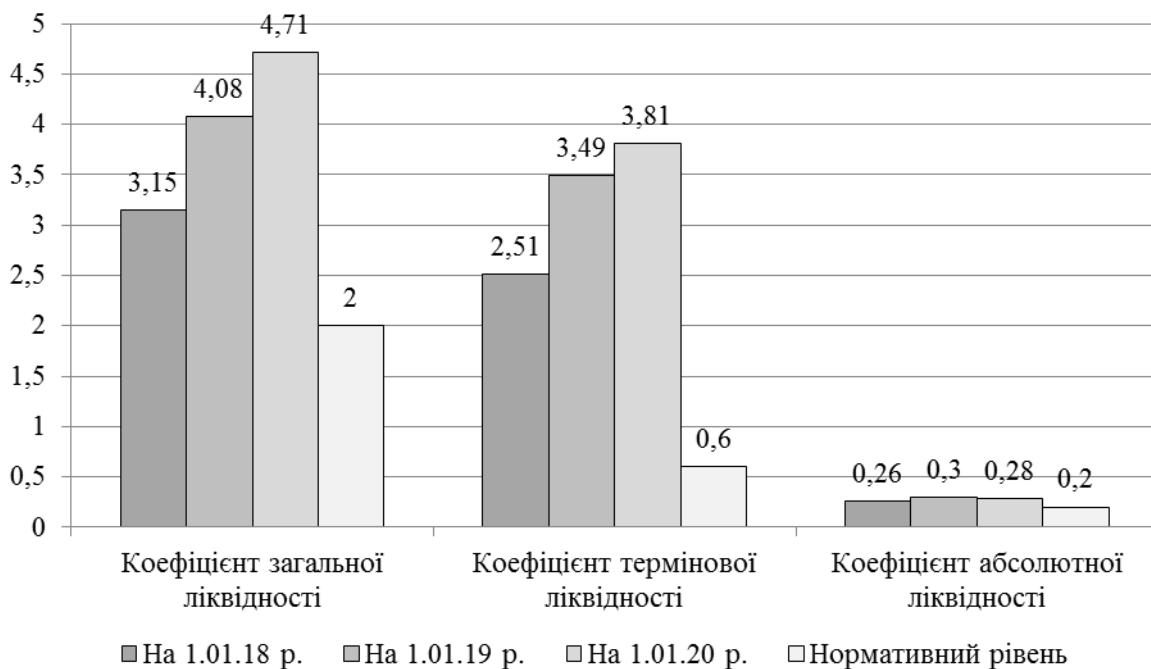

Рис. 3.1 - Показники ліквідності ПП «ОЛВІ» за 2017-2019 рр. (складено автором на основі даних фінансової звітності (додатки А, Б та В)) [20–21]

Отже, даний аналіз показав, що підприємство має значний резерв ліквідності засобів, які можна використовувати як гарантію безпечності. Причиною значного перевищення нормативних значень коефіцієнтів загальної та термінової ліквідності є відсутність у ПП «ОЛВІ» кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги.

Для аналізу фінансової стійкості підприємства була використана система фінансових коефіцієнтів, які дають уяву щодо співвідношення власних та позичкових коштів у капіталі підприємства [21]. Динаміка цих показників наведена в таблиці 3.5.

Коефіцієнт автономії визначає частку власного капіталу у загальній сумі його власних і залучених коштів [21]. Як видно із розрахунків, значення цього коефіцієнта у ПП «ОЛВІ» перевищує норматив.

Таблиця 3.5

Показники фінансової стійкості ПП «ОЛВІ» за 2017-2019 рр. (складено автором на основі даних фінансової звітності (додатки А, Б та В)) [20–21]

Показники	На 01.01.18 року	На 01.01.20 року	Відхи- лення, +/-	Нормативне значення
Коефіцієнт автономії	0,97	0,61	-0,36	Понад 0,5
Коефіцієнт інвестування (за- безпечення капіталом)	1,06	0,66	-0,40	Понад 1,0
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами	0,68	0,79	+0,11	Понад 0,1
Коефіцієнт покриття інвестицій (фінансової стабільності)	0,97	0,98	+0,01	Наближення до 0,9
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,06	0,10	+0,04	Понад 0,4 – 0,6

Коефіцієнт інвестування у ПП «ОЛВІ» на початок 2018 р. становив 1,06, а на початок 2020 р. – 0,66, що свідчить про те, що придбання основних засобів підприємства у 2019 р. здійснювалось за рахунок позикового капіталу.

Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами задовольняє нормативу, що обумовлено наявністю достатньої кількості власних обігових коштів. Також задовольняє нормативу і значення коефіцієнта покриття інвестицій. Значення коефіцієнта маневреності власного капіталу (0,1 на

початок 2020 р.) не задовольняє нормативу.

Аналіз фінансової стійкості ПП «ОЛВІ» показав, що деякі коефіцієнти не задовольняють нормативним значенням, проте її рівень можна вважати достатнім, що обумовлено наявністю власних обігових коштів та прийнятним рівнем фінансової незалежності підприємства.

Таким чином, комплексний аналіз діяльності підприємства засвідчив про зниження ефективності використання основних засобів, уповільнення оборотності оборотних активів, зниження продуктивності праці протягом 2018-2019 років. Підприємство має невисоку прибутковість діяльності, показники рентабельності зменшуються.

3.2 Застосування факторного аналізу для виявлення резервів підвищення прибутковості малого підприємства

Для визначення резервів підвищення прибутковості та ефективності діяльності ПП «ОЛВІ» в роботі проведено факторний аналіз показника рентабельності власного капіталу. Для цього використана формула, запропонована менеджерами фірми «Du Pont», за якою рентабельність власного капіталу визначається як добуток рентабельності реалізації за чистим прибутком, оборотності активів та коефіцієнта фінансової залежності [27, с. 42]:

$$ROE = \frac{P_n}{S} \times \frac{S}{A} \times \frac{A}{K} = H_n \times O_a \times K_K, \quad (3.1)$$

де ROE – рентабельність власного капіталу;

P_n – чистий прибуток;

S – виручка від реалізації;

A – середня сума активів підприємства;

K – середня сума власного капіталу;

H_n – норма прибутку;

O_a – оборотність активів;

K_k – коефіцієнт капіталізації.

Перевагами цього показника є наступні [24, с. 44]:

- показник ROE дозволяє відобразити стратегічну мету будь-якої організації – стати високоприбутковою компанією;
- в теорії корпоративних фінансів ROE розглядається як показник результативності інвестицій;
- у розвинених країнах він вважається основним і на макро-, і на мікроекономічному рівнях; він вказує на загальну результативність роботи менеджменту організації;
- ROE – це межа вартості капіталу, яку може привернути підприємство для реалізації проекту;
- ROE є сигналом для підвищення чи зниження курсу акцій підприємства на фондовому ринку;
- він виражає створення цінності для акціонерів, тому часто слугує критерієм успішності діяльності компанії в цілому.

Для визначення впливу зміни факторів на показник рентабельності власного капіталу нами проведено факторний аналіз із використанням способу ланцюгових підстановок [21]. В розрахунку за базисний період прийнято 2017 рік, а за фактичний – 2019 рік.

Вихідна інформація, необхідна для аналізу, розрахована в таблиці 3.6.

$$ROE_0 = Hn_0 * Oa_0 * Kk_0 = 1,174 * 0,9587 * 1,0247 = 1,153$$

$$ROE_{умов1} = Hn_1 * Oa_0 * Kk_0 = 0,623 * 0,9587 * 1,0247 = 0,612$$

$$ROE_{умов2} = Hn_1 * Oa_1 * Kk_0 = 0,623 * 1,2138 * 1,0247 = 0,775$$

$$ROE_1 = Hn_1 * Oa_1 * Kk_1 = 0,623 * 1,2138 * 1,3374 = 1,012$$

Отже, рентабельність власного капіталу у ПП «ОЛВІ» зменшилась у 2019 році, у порівнянні із 2017 роком, на 0,141%, в тому числі:

- за рахунок зміни норми прибутку (рентабельності продажів) зменшилась на 0,541% (0,612 – 1,153);

- за рахунок зміни оборотності активів цей показник збільшився на 0,163% (0,775 – 0,612);
- за рахунок зміни коефіцієнта капіталізації цей показник збільшився на 0,237% (1,012 – 0,775).

Таблиця 3.6

Вихідна інформація для проведення факторного аналізу показника рентабельності власного капіталу ПП «ОЛВІ» (складено автором на основі даних фінансової звітності (додатки А, Б та В)) [29]

Показники	2017 рік	2019 рік	Відхилення (2019-2017), +/-
Рентабельність власного капіталу, % (ROE)	1,153	1,012	-0,141
Чистий прибуток, тис. грн.	18,7	16,5	-2,2
Чистий дохід, тис. грн.	1592,5	2646,6	+1054,1
Середня вартість активів, тис. грн.	1661,1	2180,4	+519,3
Середня сума власного капіталу, тис. грн.	1621,1	1630,3	+9,2
Норма прибутку, % (Hn)	1,174	0,623	-0,551
Оборотність активів (Oa)	0,9587	1,2138	+0,2551
Коефіцієнт капіталізації (Kk)	1,0247	1,3374	+0,3127

Таким чином, на зміну рентабельності власного капіталу негативний вплив здійснило зниження норми прибутку або рентабельності продажу. Виходячи із цього, резервом підвищення рівня рентабельності власного капіталу є збільшення чистого прибутку ПП «ОЛВІ».

Управління прибутковістю включає два основні напрями – управління доходами та управління витратами. У фінансовому менеджменті виділяють дві стратегії управління прибутковістю [30]:

- агресивну (наступальну) стратегію, яка полягає в забезпеченні збільшення абсолютної величини прибутку шляхом максимізації рівня

доходів підприємства в результаті збільшення виручки від реалізації товарів, робіт та послуг за порівняно стабільного рівня витрат;

- захисну стратегію, яка полягає в забезпеченні контролю витрат з метою збільшення прибутку суб'єкта господарювання як різниці між абсолютною величиною доходів та витрат.

Для уникнення недоліків кожної із концепцій та реалізації їх переваг підприємству доцільно розробляти проміжний варіант стратегії управління прибутковістю як виважений компроміс між агресивною та захисною стратегіями. Тобто ПП «ОЛВІ» необхідно розробляти заходи щодо збільшення доходів та зменшення витрат.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження теоретичних основ та практичних аспектів комплексного аналізу діяльності малого підприємства можна сформулювати такі висновки.

1. Згідно українського законодавства, до малих підприємств відносяться підприємства, показники яких на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передує звітному, відповідають щонайменше двом із таких критеріїв: балансова вартість активів - до 4 мільйонів євро; чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) - до 8 мільйонів євро; середня кількість працівників - до 50 осіб [4].

2. Кількість малих підприємств в Україні у 2019 р. зменшилась на 10,1% у порівнянні із 2017 р. У розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення у 2017 р. налічувалось 381 мале підприємство, а у 2019 р. цей показник зменшився до 345 підприємств. Разом з тим, кількість зайнятих працівників на малих підприємствах та обсяг реалізованої продукції збільшуються.

3. Комплексний аналіз діяльності малого підприємства проводиться у такій послідовності: аналіз використання матеріальних та трудових ресурсів підприємства; вертикальний та горизонтальний аналіз балансу; аналіз якісних змін у майновому стані; оцінка наявності негативних статей у звітності; аналіз фінансового стану та результатів фінансово-господарської діяльності підприємства; горизонтальний та вертикальний аналіз показників звіту про фінансові результати; комплексна оцінка результатів діяльності підприємства, розробка висновків та рекомендацій [26].

4. Алгоритм розрахунку та аналізу показників за формою № 2-м відрізняється від розрахунків, що проводяться для середніх та великих підприємств. Це впливає із відмінності форм звітності, яка полягає в скороченні кількості й укрупненні статей балансу (при збереженні нумерації рядків) і особливій побудові «Звіту про фінансові результати».

5. Аналіз основних показників діяльності ПП «ОЛВІ» показав, що на

підприємстві протягом останніх років зростає чистий дохід від надання послуг. Фінансовим результатом діяльності підприємства у 2019 р. був чистий прибуток в сумі 16,5 тис. грн. У 2018 р. діяльність підприємства була збитковою, сума збитку склала 30,3 тис. грн. Підприємство має невисокі значення показників рентабельності продажів, що можна пояснити високим рівнем конкуренції на ринку ремонтних послуг.

6. За результатами аналізу ефективності використання матеріальних та трудових ресурсів ПП «ОЛВІ» зроблено висновки про наступне: на цьому підприємстві відбувається зниження ефективності використання основних засобів; знижується оборотність оборотних активів та відбувається зниження продуктивності праці або ефективності використання робочої сили.

7. Аналіз фінансового стану підприємства засвідчив про невисокі показники рентабельності та наявність тенденції до їх зниження. За результатами аналізу ліквідності виявлено, що ПП «ОЛВІ» має значний резерв ліквідності засобів, які можна використовувати як гарантію безпечності. Рівень фінансової стійкості можна вважати достатнім, що обумовлено наявністю власних обігових коштів та прийнятним рівнем фінансової незалежності підприємства.

8. За допомогою побудови факторної моделі рентабельності власного капіталу виявлено, що на зниження цього показника негативний вплив здійснило падіння рентабельності продажу. Виходячи із цього, резервом підвищення рівня рентабельності власного капіталу є збільшення чистого прибутку ПП «ОЛВІ».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. MacIntyre, R. Small enterprises in the transition economy: Problem analysis and economic policy [Electronic resource]. – Mode of access: <https://ww.revistaespacios.com/a19v40n34/19403406.html>
2. Мале підприємництво: економічна сутність, функції та особливості розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ru.osvita.ua/vnz/reports/econom_pidpr/20639/
3. Господарський кодекс України, стаття 63 від 16.10.2020 р. підстава - [124-IX](#) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
4. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень» від 5.10.2017 р. № 2164-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2164-19>.
5. Господарський кодекс України, стаття 55 від від 16.01.2003 №436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://docs.dtkr.ua/doc/1011.26.0?page=2&_ga=2.202687633.1402692407.1613464104-1770505262.1585904492#st55
6. Small business management : launching and growing entrepreneurial ventures. (14th ed.). / Longenecker, Justin G., Carlos W. Moore, J. William Petty, Leslie E. Palich. Cengage Learning. 2008. 768 p.
7. The Power of Small: Unlocking the Potential of SMEs [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ilo.org/infostories/en-GB/Stories/Employment/SMEs#grid-the-employers-perspective>
8. Економічна стратегія та політика реалізації європейського вектору розвитку України: концептуальні засади, виклики та протиріччя: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. 25 травня 2018 року. – К.: «Прінт Сервіс», 2018. – 267 с.
9. Аналіз господарської діяльності. Методичні вказівки у схемах, формулах та таблицях. – Х. : Харківський державний університет харчування

та торгівлі, 2015. – 109 с.

10. Міщук Г. Ю. Економічний аналіз: навч. посібник / Г. Ю. Міщук, Т. М. Джигар, О. О. Шишкіна. – Рівне: НУВГП, 2017. – 156 с.

11. Кіндрацька Г. І. Економічний аналіз: Підручник / Г. І. Кіндрацька, М. С. Білик, А. Г. Загородній. – К. : Знання, 2012. – 487 с.

12. Васильців Т. Г. Економіка малого підприємства. Навчальний посібник / Т. Г. Васильців, О. І. Іляш, Н. Г. Міценко. – К. : Знання, 2013. – 446 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pidruchniki.com>.

13. Лисенко А. М. Удосконалення методики проведення комплексного аналізу фінансової звітності малого підприємства / А. М. Лисенко, Ю. Ю. Недовоз // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2012. - Вип. 22, ч. II. – С. 136-142.

14. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р. № 39 (у редакції від 24.01.2011 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00>.

15. Гоголь Т. А. Особливості методики фінансового аналізу підприємств малого бізнесу / Т. А. Гоголь // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. – 2013. - № 2(66). – С. 386-393.

16. Тимченко О. І. Особливості аналізу фінансових результатів діяльності малих підприємств / О. І. Тимченко // Ефективна економіка. – 2013. - № 6 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua>.

17. Основи стійкого розвитку: навч. посіб. / За ред. Л.Г. Мельника. - Суми : Університетська книга, 2005. - 654 с.

18. YouControl. Досьє компанії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://youcontrol.com.ua/ru/catalog/company_details/21119337/

19. Реєстр підприємців України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ua-region.com.ua/21119337>

20. 4431 Методичні вказівки до практичних робіт і самостійного вивчення з дисципліни "Економічний аналіз" [Текст] : для студ. спец. 051 "Економіка" денної форми навчання / О. В. Щербина. — Суми : СумДУ, 2018. — 42 с.

21. 4258 Методичні вказівки до практичних занять, самостійної та курсової робіт із дисципліни "Економіка підприємства" [Текст] : для студ. спец. "Економіка" усіх форм навчання / О. І. Карінцева, О. В. Кубатко, М. О. Харченко та ін. — Суми : СумДУ, 2017. — 126 с.

22. Кіндрацька Г. І. Економічний аналіз: Підручник / Г. І. Кіндрацька, М. С. Білик, А. Г. Загородній. — К. : Знання, 2012. — 487 с.

23. Економіка підприємства [Текст] : навчальний посібник / ред.: Є. В. Мішенін, Є. О. Балацький. — Х. : Діса Плюс, 2015. — 336 с.

24. Мельничук Л. Ю. Рентабельність власного капіталу як інтегральний показник результативності діяльності підприємств / Л. Ю. Мельничук // Вісник Хмельницького національного ун-ту. — 2010. — № 4. — Т. 4. — с. 41-46.

25. Социально-экономический потенциал устойчивого развития: учебник / Под ред. проф. Л.Г. Мельника (Украина), проф. Л. Хенс (Бельгия). - 2-е изд., стер. - Сумы : Университетская книга, 2008. - 1120 с.
https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/44621/1/Melnyk_SEP_UR.pdf

26. Міщук, Г. Ю. Економічний аналіз [Електронний ресурс]: навч. посіб. / Г. Ю. Міщук, Т. М. Джигар, О. О. Шишкіна. — Рівне : НУВГП, 2017. — 156 с.

27. Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 3-тє вид., перероб. та доп. — К.: КНЕУ, 2000. — 460 с.

28. Проривні технології в економіці і бізнесі (досвід ЄС та практика України у світлі III, IV і V промислових революцій) : навчальний посібник / за ред. Л. Г. Мельника та Б. Л. Ковальова. — Суми : Сумський державний

університет, 2020. – 180 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/79621>

29. Економіка і бізнес: підручник / за ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника, д.е.н., проф. О. І. Карінцевої. – Суми: Університетська книга, 2021. – 316 с.

30. Устойчивое развитие: теория, методология, практика: учебник / Под ред. Л.Г. Мельника. - Сумы : Университетская книга, 2009. - 1230 с. https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/44445/1/Melnyk_sustainable_development.pdf

31. Економіка підприємства: методичні вказівки до практичних занять : для студентів 2 курсу освітньо-кваліфікаційного рівня "бакалавр" за напрямом підготовки: 6.030502 "Економічна кібернетика", 6.030503 "Міжнародна економіка", 6.030508 "Фінанси і кредит", 6.030509 "Облік і аудиторський контроль" / уклад.: О. М. Дутченко, Г. М. Шамота, М. М. Гузь ; рец.: Ф. О. Журавка, О. В. Шкарупа. — Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2014. — 43 с.

32. Економіка енергетики : підручник / за ред. Л. Г. Мельника, І. М. Сотник. – Суми: Університетська книга, 2015. – 378 с. (<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/45315>)

33. Мотиваційні механізми дематеріалізаційних та енерго-ефективних змін національної економіки : монографія / за заг. ред. доктора екон. наук, проф. І. М. Сотник. – Суми : Університетська книга, 2016. – 368 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80197>

34. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника. - Суми : Університетська книга, 2012. - 864 с

35. Сотник І. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність / І. Сотник, Л. Таранюк. – К.: Універсальна книга, 2018. – 572с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80114>

36. Экономика и бизнес: учебник / под ред. д.э.н., проф. Л. Г. Мельника, д.э.н., доц. А. И. Каринцевой. – Сумы : Университетская книга, 2018. – 608 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80201>

37. Экономика развития: учебное пособие / под ред. д.ра экон. наук, проф. Л. Г. Мельника, канд. экон. наук А. Вик. Кубатко. Сумы :

«Университетская книга», 2017. 352 с. https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/80184/1/%d0%adkonomyka_razvytyia.pdf

38. Kubatko, O. V., Chortok, Y. V., Honcharenko, O. S., Nechyporenko, R. M., & Moskalenko, I. M. (2019). Studying Features of Vehicle Type Selection by Trade and Logistics Enterprise. Mechanism of economic regulation. – 2019. – №3. – С. 73–82. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/76448>

39. Melnyk L., Sommer H., Kubatko O., Rabe M., Fedyna S. (2020). The economic and social drivers of renewable energy development in OECD countries. Problems and Perspectives in Management, 18(4), 37-48. doi:10.21511/ppm.18(4).2020.04

40. Melnyk L.G., Kubatko O. The impact of green-innovations on environmental quality and energy resource consumption. International economic relations and sustainable development : monograph / edited by Dr. of Economics, Prof. O. Prokopenko, Ph.D in Economics T. Kurbatova. – RudaŚląska :Drukarnia i Studio GraficzneOmnidium, 2017. – 272 p. ISBN 978-83-61429-11-1

41. Melnyk, L., Dehtyarova, I., Kubatko, O., Karintseva, O., & Derykolenko, A. (2019). Disruptive technologies for the transition of digital economies towards sustainability. Economic Annals-XXI, 179(9-10), 22-30. doi: <https://doi.org/10.21003/ea.V179-02>

42. Melnyk, L., Matsenko, O., Dehtyarova, I. & Derykolenko, O. (2019). The formation of the digital society: social and humanitarian aspects. *Digital economy and digital society*. T. Nestorenko& M. Wierzbik-Strońska (Ed.). Katowice: Katowice School of Technology. [in Ukrainian].URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/74570>

43. The effects of the management of natural energy resources in the European Union / V. Voronenko, B. Kovalov, D. Horobchenko, P. Hrycenko // Journal of Environmental Management and Tourism. – Craiova: ASERS Publishing, 2017. – Vol. 8, Issue Number 7(23), P. 1410-1419. Available at: <https://journals.aserspublishing.eu/jemt/article/view/1777>

ДОДАТОК А

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ

суб'єкта малого підприємництва
ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО "ОЛВІ"

1. Баланс на 31.12.2017   Форма № 1-м   Код ЄГРПОУ   21119337

Актив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього року
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	921,6	912,5
Основні засоби:	1010	619,5	626,0
- первісна вартість	1011	720,4	745,2
- знос	1012	100,9	119,2
Довгострокові біологічні активи:	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції	1030		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	1541,1	1538,5
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	25,1	27,3
у тому числі готова продукція	1103		
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:	1125		
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135		
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	65,9	89,5
Поточні фінансові інвестиції	1160	5,5	6,3
Грошові кошти та їх еквіваленти	1165	12,0	10,9
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190		
Усього за розділом II	1195	108,5	134,0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	1649,6	1672,5

Продовження додатка А

Пасив	Код рядка	На початок звітної року	На кінець звітної року
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1600,0	1600,0
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	12,2	30,0
Неоплачений капітал	1425		
Усього за розділом I	1495	1612,2	1630,0
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595		
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615		
розрахунками з бюджетом	1620	13,6	14,8
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	2,0	8,0
розрахунками з оплати праці	1630	15,5	19,7
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	6,3	-
Усього за розділом III	1695	37,4	42,5
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	1649,6	1672,5

2. Звіт про фінансові результати за 2017 рік

Форма № 2-м Код ЄГРПОУ 21119337

ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО "ОЛВІ"

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попе- реднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1592,5	1527,3
Інші операційні доходи	2120		
Інші доходи	2240		
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	1592,5	1527,3
Собівартість реалізованої продукції	2050	1456,2	1390,7
Інші операційні витрати	2180	105,4	121,5
Інші витрати	2270	-	-
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	1561,6	1512,2
Фінансовий результат до оподаткування (2280-2285)	2290	30,9	15,1
Податок на прибуток	2300	12,2	-
Чистий прибуток (збиток) (2290-2300)	2350	18,7	15,1

ДОДАТОК Б

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ

суб'єкта малого підприємництва
ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО "ОЛВІ"

1. Баланс на 31.12.2018

Форма № 1-м

Код ЄГРПОУ

21119337

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного року
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	912,5	497,1
Основні засоби:	1010	626,0	985,8
- первісна вартість	1011	745,2	1120,2
- знос	1012	119,2	134,4
Довгострокові біологічні активи:	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції	1030		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	1538,5	1482,9
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	27,3	27,2
у тому числі готова продукція	1103		
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:	1125		
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	-	40,7
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	89,5	35,6
Поточні фінансові інвестиції	1160	6,3	69,8
Грошові кошти та їх еквіваленти	1165	10,9	13,6
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190		
Усього за розділом II	1195	134,0	186,9
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	1672,5	1669,8

Продовження додатка Б

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього року
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1600,0	1600,0
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	30,0	24,0
Неоплачений капітал	1425		
Усього за розділом I	1495	1630,0	1624,0
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595		
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615		
розрахунками з бюджетом	1620	14,8	2,3
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	8,0	5,0
розрахунками з оплати праці	1630	19,7	38,5
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690		
Усього за розділом III	1695	42,5	45,8
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	1672,5	1669,8

2. Звіт про фінансові результати за 2018 рік
Форма № 2-м Код ЄГРПОУ 21119337
ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО "ОЛВІ"

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попе- реднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2511,7	1592,5
Інші операційні доходи	2120		
Інші доходи	2240		
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	2511,7	1592,5
Собівартість реалізованої продукції	2050	2413,8	1456,2
Інші операційні витрати	2180	128,2	105,4
Інші витрати	2270	-	-
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	2542,0	1561,6
Фінансовий результат до оподаткування (2280-2285)	2290	-30,3	30,9
Податок на прибуток	2300	-	12,2
Чистий прибуток (збиток) (2290-2300)	2350	-30,3	18,7

ДОДАТОК В

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ

суб'єкта малого підприємництва
ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО "ОЛВІ"

1. Баланс на 31.12.2019

Форма № 1-м

Код ЄГРПОУ

21119337

Актив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього року
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	497,1	1393,1
Основні засоби:	1010	985,8	1088,4
- первісна вартість	1011	1120,2	1280,5
- знос	1012	134,4	192,1
Довгострокові біологічні активи:	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції	1030		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	1482,9	2481,5
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	27,2	39,8
у тому числі готова продукція	1103		
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:	1125		
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	40,7	32,6
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	35,6	54,8
Поточні фінансові інвестиції	1160	69,8	69,8
Грошові кошти та їх еквіваленти	1165	13,6	12,5
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190		
Усього за розділом II	1195	186,9	209,5
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	1669,8	2691,0

Продовження додатка В

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього року
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1600,0	1600,0
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	24,0	36,5
Неоплачений капітал	1425		
Усього за розділом I	1495	1624,0	1636,5
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	-	1010,0
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615		
розрахунками з бюджетом	1620	2,3	3,7
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	5,0	12,4
розрахунками з оплати праці	1630	38,5	28,4
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690		
Усього за розділом III	1695	45,8	44,5
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	1669,8	2691,0

2. Звіт про фінансові результати за 2019 рік
Форма № 2-м Код ЄГРПОУ 21119337
ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО "ОЛВІ"

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попе- реднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2646,6	2511,7
Інші операційні доходи	2120		
Інші доходи	2240		
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	2646,6	2511,7
Собівартість реалізованої продукції	2050	2519,6	2413,8
Інші операційні витрати	2180	106,7	128,2
Інші витрати	2270		-
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	2626,3	2542,0
Фінансовий результат до оподаткування (2280-2285)	2290	20,3	-30,3
Податок на прибуток	2300	3,8	-
Чистий прибуток (збиток) (2290-2300)	2350	16,5	-30,3